

Lausunto

7.3.2024

VN/3796/2023
VN/3796/2023-STM-16

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto Ahvenanmaa-työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamiseksi

Oikeusministeriö on kirjeellään 29.1.2024 pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa Ahvenanmaa-työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää pyydettyinä lausuntonaan seuraavaa:

Ahvenanmaa-työryhmän mietintö

Sosiaali- ja terveysministeriö osallistui Ahvenanmaa-työryhmän työskentelyyn. Valitettavasti työryhmä ei voinut jättää yksimielistä esitystä. Kuten työryhmän mietinnöstä ilmenee, sosiaali- ja terveysministeriö kannatti pitkälti erilaisia ratkaisuja kuin ne, joiden mukaisesti työryhmän ehdotus laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamiseksi laadittiin. Työryhmä ei myöskään päässyt yksimielisyyteen itsehallintolain muuttamista koskevan hallituksen esityksen taloudellisista vaikutuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy mietinnön arvioon, että itsehallintolakia on muutettava siten, että itsehallintoviranomaisille turvataan selkeät toimivaltuudet valtakunnallisten terveydenhuollon tehtäviensä hoitamiseksi Ahvenanmaalla.

Itsehallintolain monia perussäännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi sopimusasetuksilla. Kuten jäljempänä lausunnosta ilmenee, sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä sopimusasetusta soveltuvana tapana säätää toimivaltuuksista kaikissa esityksen tarkoittamissa asioissa. Jatkovalmistelussa olisi syytä tarkastella sitä, millaisia vaikutuksia sopimusasetusten mahdollisella laajenevalla käytöllä voisi olla.

Ehdotus laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamiseksi

18 § Maakunnan lainsäädäntövalta ja 27 § valtakunnan lainsäädäntövalta koskien hallinnollista puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

Ehdotuksen mukaan sellainen hallinnollinen puuttuminen henkilökohtaiseen vapauteen, joka koskee maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia oikeudenaloja, siirrettäisiin valtakunnan toimivallasta maakunnan toimivaltaan.

Hallituksen esitysluonnoksen perusteluissa todetaan, että nykyinen toimivallan jako koskien hallinnollista puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen asettaa useita haasteita. Valtakunnan ja maakunnan hallinnolliset uudistukset ovat johtaneet siihen, että valtakunnan lainsäädäntö ja toimivalta hallinnolliseen puuttumiseen henkilökohtaiseen vapauteen perustuu hallinnollisiin rakenteisiin, joilla ei välttämättä ole vastinetta Ahvenanmaalla. Toteamus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan siihen Ahvenanmaan maakunnan näkemykseen, että kun valtakunnan lainsäädännössä aiemmin kunnille ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymille osoitettuja tehtäviä on siirretty hyvinvointialueiden tehtäviksi, ei maakunnassa vastaavien viranomaisrakenteiden puuttumisen vuoksi voida enää kaikilta osin soveltaa valtakunnan lainsäädäntöä. Edelleen todetaan, että itsehallintoviranomaisilla on toimivalta käsitellä vain sellaisia valtakunnan tehtäviä, jotka on mainittu itsehallintolaissa tai sopimusasetuksessa.

Ahvenanmaan valtuuskunta totesi 25.2.2021 sote- ja hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä antamassaan lausunnossa, että itsehallintolaista ei johdu estettä sille, että sellaiset valtakunnan toimivaltaan kuuluvat tehtävät, jotka valtakunnan lainsäädännön mukaan kuuluvat kunnille, pysyvät Ahvenanmaan maakunnassa kuntien tehtävinä, vaikka ne muualla Suomessa siirretään sellaisille viranomaisille, joita Ahvenanmaalla ei ole. Myös perustuslakivaliokunta totesi sote-uudistuksen yhteydessä antamassaan lausunnossa, että säännösehdotukset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä eivät suoraan koske Ahvenanmaan itsehallintoa, eikä Ahvenanmaan maakunnassa olevilta kunnilta uudistuksen myötä siirry pois tehtäviä (PeVL 17/2021 vp, kpl 191-192). Sote- ja hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä ehdotettiin lisättäväksi joihinkin valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviin lakeihin tai niiden yksittäisiin pykäliin säännökset koskien niiden soveltamista Ahvenanmaalla. Perustuslakivaliokunta totesi, että Ahvenanmaan itsehallinnon kannalta olisi tällaisissa tilanteissa asianmukaista säätää tarpeelliset muutokset itsehallintolakiin, ja sääntelyn kattavuudesta tulisi huolehtia niin, että viranomaisten toimivaltuudet ovat selkeitä eikä sääntelyyn jää aukkoja (PeVL 18/2022 vp).

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esitysluonnoksessa tarkoitettussa hallinnollista puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen koskevassa sääntelyssä ei ole kyse hallintotehtävän antamista koskevasta sääntelystä, vaan tehtävän hoitamisesta noudatettavasta menettelysääntelystä. Tällaista valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaa menettelysääntelyä tulee ministeriön näkemyksen mukaan soveltaa Ahvenanmaalla siinä viranomaisessa, joka maakuntalainsäädännön nojalla hoitaa sille alalle kuuluvia tehtäviä, joissa hallinnollista puuttumista on tarpeen käyttää. Kyseiset hallintotehtävät on annettu maakunnan lainsäädäntövallan puitteissa maakunnan viranomaiselle.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että sääntelyn suhteita ja toimivaltuuksia on tärkeä selventää tältä osin ja sinänsä lakiteknisesti ratkaisu, jossa viranomaisten toimivaltuuksia selkeytetään muuttamalla itsehallintolakia, on selkeä. Hallinnollisessa puuttumisessa henkilökohtaiseen vapauteen ei kuitenkaan sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan ole kyse erillisestä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaistehtävästä, jonka vastuuviranomaisesta maakunnassa voisi säätää valtakunnan laissa taikka antaa tehtävä sopimusasetuksella maakunnalle.

Sosiaali- ja terveysministeriö suhtautuu myös varauksella ehdotukseen, jonka mukaan hallinnollista puuttumista koskeva lainsäädäntö siirrettäisiin kokonaisuudessaan maakunnan lainsäädäntövaltaan ilman perusteellista perus- ja ihmisoikeuksien vaikutusten arviointia.

Sosiaali- ja terveysministeriö myös panee merkille, että työryhmän mietinnössä hallinnollinen puuttuminen henkilökohtaiseen vapauteen rinnastetaan joissain kohdissa paitsi teon rangaistavaksi säätämiseen ja rangaistuksen määrään, myös hallinnollisiin pakkokeinoihin. Sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä vastaavaa rinnastamista tarkoituksenmukaisena.

Sosiaali- ja terveysministeriö tukee ehdotusta jonka mukaan hallinnollinen puuttuminen henkilökohtaiseen vapauteen ihmisten tarttuvien tautien torjunnassa jäisi ehdotuksen seurauksena valtakunnan

nykyisen lainsäädäntövallan piiriin. Asiasta tulisi kuitenkin säätää itsehallintolaissa, ei sopimusasetuksella. Ks. lisähuomiot kohdassa ”30 § Toimivalta ja menettely hallintoasioissa, 9 kohta”.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan sosiaalihuollossa hallinnolliseen puuttumiseen henkilökohtaiseen vapauteen liittyy valvontatehtäviä, joista tällä hetkellä huolehtii valtakunnan lainsäädännön nojalla Ahvenanmaan valtionvirasto. Jos maakunnalle siirretään toimivaltaa tällaiseen puuttumiseen, hallinnollinen toimivalta valvonnasta kuuluisi itsehallintolain 23 §:n mukaan maakunnalle. Ministeriön käsityksen mukaan oikeustilan tulisi jo tällä hetkellä olla sellainen, että maakunnan lainsäädäntö- ja hallintovaltaan kuuluvien hallintotehtävien valvonnasta vastaavat maakunnan viranomaiset. Edellä todetusti kyse on valtakunnan lainsäädäntövallan kannalta menettelysääntelystä, jota sovelletaan suoraan sellaisen hallintotehtävän suorittamiseen, joka on annettu maakunnan lainsäädännön nojalla maakunnan viranomaiselle. Tällöin maakunnan valvontaviranomaisen suorittama valvonta kohdentuu siihen, että toiminnassa noudatetaan sekä maakunnan lainsäädäntöä että siihen suoraan soveltuvaa valtakunnan menettelylainsäädäntöä.

28 a § Kuuleminen ja neuvottelut lainsäädännön valmistelussa

Toimiva ja ennakoiva yhteistyö sekä kuulemiset ovat tärkeitä lainvalmistelussa sekä maakunnan kanssa tehtävässä yhteistyössä. Sosiaali- ja terveysministeriö tukee ehdotusta uudesta 28 a §:stä, koska on hyvä painottaa tietojenvaihdon ja lainvalmistelun yhteydessä käytävien neuvottelujen tärkeyttä. Uusi säännös nostaa esiin sen, että lakien lisäksi myös asetukset voivat olla tärkeitä.

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa kuitenkin siitä, että säännöksellä ei voida laajentaa nykyisestäään niin sanottua virallista kuulemistä, joka tarkoittaa esimerkiksi sitä, että koko esitys käännetään ruotsiksi jo lausuntoja pyydettyä. Työryhmän esityksessäkin todetaan, ettei ole tarkoituksenmukaista lähettää kaikkia lakiesityksiä lausuntokierrokselle maakunnan hallitukselle.

Lainsäädäntöhankkeista voidaan jakaa tietoa myös muulla tavalla esimerkiksi tapaamisissa ministeriöiden ja Ahvenanmaan virkamiesten kesken. Maakunnan hallituksen muodollisen kuulemisen tulisi jatkossakin koskea vain sellaisia lakiesityksiä, jotka ovat erityisen tärkeitä maakunnalle. Vaikka asian tärkeydestä voitaisiin käydä keskustelua Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa, lopullisen harkintavallan asiassa on oltava jatkossakin asianomaisella ministeriöllä. Asiassa on otettava huomioon muun muassa se, että valtioneuvoston kanslian käännöspalvelun resurssit ovat rajallisia eikä esityksiä ole mahdollista kääntää lausuntovaiheessa kokonaisuudessaan kuin vain niissä tapauksissa, jotka on määriteltä käännöspalvelujen käyttöä koskevissa valtioneuvoston kanslian määräyksissä.

30 § Toimivalta ja menettely hallintoasioissa, 8 kohta

Ehdotuksen mukaan 30 §:n 8 kohdan viittaus tietoihin myrkkujen valmistamisesta ja käytöstä poistettaiisiin ja toimivallan jako hallintoasioissa perustuisi sopimusasetukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö tukee 30 §:n 8 kohdan muuttamista sekä sopimusasetusta.

Lainsäädäntövallan ja hallintoasioiden toimivallan jaossa ei ole otettu huomioon kemikaalialalla tapahtuneita laajoja muutoksia. Sen lisäksi, että käsite myrkyt on vanhentunut, säännöksen viittaus myrkkujen käyttöön ei noudata 27 §:n 30 kohdasta johtuvaa valtakunnan lainsäädäntövallan rajoittamista myrkkujen käyttötarkoituksen vahvistamisessa. Kehitys on myös johtanut siihen, että toimivallan todellinen jako hallintoasioissa eroaa 30 §:n 8 kohdan säännöksistä.

Jatkovalmistelussa on huomattava, että 27 §:n 30 kohtaa tulee myös ”myrkyt” –termin käytön osalta korjata ja terminologia uudistaa. Voimassa olevassa lainkohdassa puhutaan myrkkujen valmistamisesta ja niiden käyttötarkoituksen vahvistamisesta. Työryhmä käsitteli uutta sanamuotoa, mutta esityksestä kyseinen muutos vaikuttaisi jääneen pois.

30 § Toimivalta ja menettely hallintoasioissa, 9 kohta

Tällä hetkellä voimassa olevan itsehallintolain 27 §:n 29 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat ihmisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan tehtävistä, jotka ihmisten ja kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen.

Ehdotettavan uuden 30 §:n 9 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa säädetty viranomainen olisi sopimusasetuksen mukaisessa laajuudessa toimivaltainen huolehtimaan Ahvenanmaalla taudintorjunnan suunnittelusta, ohjauksesta tai valvonnasta tai tautien torjuntaan liittyvistä tehtävistä, jotka ihmisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai paikallishallinnolle.

Se että valtakunnassa viranomaistehtäviä siirretään yhdeltä valtakunnan viranomaiselta toiselle, ei saisi tuoda mukanaan tarvetta jatkossa muuttaa itsehallintolakia. Siksi termin ”paikallishallinto” käyttäminen itsehallintoissa on sinänsä kannatettavaa.

Ehdotuksen mukaan maakunnan toimivalta hallintoasioissa tarttuvien tautien torjuntaa koskevan valtakunnan lainsäädännön mukaan ei enää nimenomaisesti kävisi ilmi itsehallintolaista. Sen sijaan nykyisestä tehtävänjaosta maakunnan ja valtakunnan välillä ihmisten tarttuvien tautien torjunnassa, sellaisena kuin miksi se on ajan myötä kehittynyt, säädettäisiin tarkemmin sopimusasetuksella. Ehdotuksen mukaan kyseessä olisi nykytilanteessa kaksi sopimusasetusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä kannatettavana ehdotettua lisäystä koskien sopimusasetuksia. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemys on edelleen, että paras lainsäädäntötekniinen ratkaisu on, että maakunnan toimivaltuudet ja tehtävät ilmenevät itsehallintolain 30 §:n nimenomaisista säännöksistä.

Järjestelmän jatkuvuus ja vakaus erityisesti perusoikeuksien turvaamisen alaan liittyvien valtakunnan tehtävien hoitamisessa edellyttävät, että maakunnan ja valtakunnan viranomaisten hallintovaltuuksia koskeva rajanveto tehdään edelleen itsehallintoissa. Esimerkiksi sopimusasetuksen irtisanomiseen liittyy monia haasteita, mikä käytännössä voi vaarantaa tarttuvien tautien tehokkaan torjunnan. Ihmisten tarttuvien tautien seuraukset voivat olla vakavia yksilöille ja suurelle osalle väestöstä, ja niillä on vaikutuksia yhteiskuntaan muillakin osa-alueilla kuin sosiaali- ja terveyssektorilla.

Myös ministeriöt ovat valtion viranomaisia. Ehdotetun sanamuodon mukaan myös sosiaali- ja terveysministeriön tehtäviä voitaisiin siirtää maakunnan viranomaisten hoidettavaksi. Tämä on kuitenkin mahdollista. Ministeriölle kuuluu tartuntatautilain 7 §:n mukaan tartuntatautien torjunnan yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta. Ministeriö vastaa valtakunnallisesta terveydenhuollon häiriötilanteisiin tai niiden uhan varautumisesta ja näiden tilanteiden johtamisesta. Myös nykyisessä laissa puhutaan, varmaankin aivan epähuomiossa valtakunnan viranomaisista ilman että ministeriöt olisi rajattu tämän ulkopuolelle. Tällainen rajaus olisi lainkohtaan tehtävä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatautilaissa tarkoitettu suunnittelu-, ohjaus- ja valvontavalta ulottuu koko valtion alueelle. Tämän toimivallan osalta ei voida tehdä Ahvenanmaan osalta poikkeuksia. Kun kyse on esimerkiksi laajasti valtakunnassa levinneen tartuntataudin hoidosta, sosiaali- ja terveysministeriöllä tulee olla käytössään keinot hallita tilannetta koko maan laajuisesti. Myös epidemioihin ja pandemioiden varautumisen tulee olla yhtenäisesti ohjattua koko maassa. Pitää olla varmuus siitä, että koko Suomessa tartuntatautien torjuntatyö toimii sujuvasti ja viivytyksittä yhtenäisesti tartuntatautilain mukaisesti, myös pandemiatilanteissa ja koko väestön osalta yhdenvertaisesti. Myös WHO:n Kansainvälinen terveysjärjestö (2005, IHR) sekä EU-asetus rajat ylittävistä vakavista terveysuhista (EU/2022/2371) edellyttävät mahdollisimman nopeaa ja yhtenäistä toimintaa WHO- ja EU- jäsenmailta.

Edellä tarkoitettujen tartuntatautilain ja Ahvenanmaan itsehallintolain kohdat myös oikeuskansleri nosti esiin 22.12.2023 antamassaan ratkaisussa (OKV/557/10/2021). Oikeuskansleri totesi, että kun tartuntatautien torjunnan yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle ja ministeriö

vastaa valtakunnallisesta terveydenhuollon häiriötilanteisiin tai niiden uhkaan varautumisesta ja näiden tilanteiden johtamisesta, voidaan kysyä, miten tämä tapahtuu, jos Ahvenanmaa rajautuu tämän toimivaltan ulkopuolelle. Oikeuskansleri on siis aivan aiheellisesti kiinnittänyt huomiota siihen, että ministeriö ei voi huolehtia näistä tehtävistään, jos ministeriön toimivaltaa jotenkin kavennetaan Ahvenanmaan osalta.

Luonnoksen keskeisissä ehdotuksissa todetaan (s. 15), että ”Tarkoituksena on, että nyt ehdotettujen säännösten soveltamista seurataan ja ne voidaan arvioida uudelleen Ahvenanmaan uuden itsehallintolain laatimisen yhteydessä.” Nykyistä itsehallintolakia on pyritty uudistamaan yli 10 vuotta. Sekä valtakunnassa että maakunnassa on syksystä 2013 alkaen tehty paljon työtä kokonaisuudistuksen valmisteluniseksi, mutta avoimet kysymykset ovat monin osin oikeudellisesti ja poliittisesti vaikeita. Huomioiden jo pitkään jatkunut työ itsehallintolain uudistukseen liittyen sekä yllä olevat huomiot ihmisten tartuntatautien torjunnan tärkeydestä, sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä riittävänä, että sopimusasetusinstrumentin käyttöä seurattaisiin ja sitä voitaisiin arvioida uudelleen määrittämättömänä ajankohtana.

Itsehallintolain 32 §:n mukaan maakunnan hallituksen suostumuksella voidaan valtakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä siirtää sopimusasetuksella määrääjäksi tai toistaiseksi maakunnan viranomaiselle. Vastaavasti voidaan maakuntahallintoon kuuluvia tehtäviä siirtää valtakunnan viranomaiselle. Sopimusasetuksia on käytetty tilanteissa, joissa maakunnan viranomaiselle on ollut tarkoituksenmukaista siirtää tehtäviä, jotka muutoin jouduttaisiin hoitamaan valtion viranomaisen toimesta. Vastaavasti valtion viranomaiselle on voitu osoittaa sopimusasetuksessa sovitulla tavalla tehtäviä, joiden hoito perustuu maakunnan lainsäädäntöön, mutta joiden hoitamiseen ei maakunnan ole ollut esimerkiksi tarkoituksenmukaista rakentaa tietoteknisiä järjestelmiä (esim. eräät etuudet, joiden maksatuksesta huolehtii Kela myös maakunnan osalta). Hyvinvointialueet ovat itsehallinnollisia paikallisviranomaisia, joilla ei ole tehtäviä Ahvenanmaalla. Niille voidaan antaa tehtäviä vain lailla. Sopimusasetuksella ei voida säätää hyvinvointialueiden tehtävien siirrosta.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että asiaan ei tule kytkeä säännöksiä tehtävien korvaamisesta, koska hyvinvointialueuudistus ei ole johtanut Ahvenanmaalla uusiin tehtäviin tartuntatautien torjuntatyössä. Lähtökohtaisesti tarttuvien tautien torjunnasta aiheutuvat kustannukset on otettu huomioon maakunnan tasoitusjärjestelmässä.

30 § Toimivalta ja menettely hallintoasioissa, 24 kohta

Ehdotuksen mukaan pykälään lisättäisiin uusi 24 kohta maakuntalaissa tarkoitettujen viranomaisen valtakunnan tehtävistä. Ehdotus uuden 24 kohdan lisäyksestä antaisi Ahvenanmaan terveyden- ja sairaanhoidosta vastaavalle maakuntaviranomaiselle oikeusperustan terveyden- ja sairaanhoidossa huolehtia eräistä valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvista tehtävistä.

Luonnoksessa ehdotetaan, että tehtävänjako maakunnan ja valtakunnan välillä kävisi tarkemmin ilmi sopimusasetuksesta. Niitä valtakunnan tehtäviä, joita tässä tarkoitetaan, olisivat esimerkiksi raskauden keskeyttäminen, keinohedelmöitys, oikeuslääketieteelliset tutkimukset, kuolinsyyn tutkinta sekä kuoleman toteaminen. Vähintään perusteluihin, mielellään lakitekstiin, tulisi sisältyä tarkemmin eriteltynä se, mitä tehtäviä tarkoitetaan, koska tavoite on säätää tehtävistä täsmällisesti ja kattavasti.

Lisäksi perusteluissa todetaan, että säännös koskisi myös maakunnan sellaisten terveydenhuollon valtakunnan tehtävien hoitamisen, joista valtakunnassa huolehtivat valtakunnan viranomaiset. Edelleen todetaan, että tällä hetkellä valtakunnan viranomaisilla ei ole sellaisia tehtäviä, mutta ei voida kuitenkaan poissulkea sitä, etteikö valtakunnan lainsäädännössä voisi tapahtua tällaisia muutoksia tulevaisuudessa. Tällaista sääntelyä, joka saa sisältönsä mahdollisten tulevaisuuden tapahtumien myötä ei voi pitää hyvänä, koska sääntelyn vaikutuksia ei voida tässä vaiheessa millään tavoin arvioida.

Sopimusasetusten käyttöä on perusteltu esimerkiksi sillä, että niitä voitaisiin muuttaa joustavammin kuin itsehallintolakia. Voisi kuitenkin syntyä vaikeita tilanteita, jos toinen osapuoli irtisanoisi sopimusasetuksen, mutta uudesta ei päästäisi yhteisymmärrykseen. Lainsäädännön pysyvyys ja vakaus erityisesti

perusoikeuksien turvaamiseen liittyvissä asioissa edellyttää, että maakunnan ja valtakunnan viranomais-ten toi-mivaltuuksia koskeva rajanveto tehdään itsehallintolaissa.

Esityksessä todetaan, että edellä mainittuja tehtäviä ei voi yleensä erottaa hoidettaviksi terveydenhuollon ulkopuolella, mikä onkin totta. Jatkovalmistelussa pitäisikin korjata itsehallintolaista se lain tulkintaa haittaava seikka, että osaa lainsäädäntövallasta seuraa selkeästi myös hallinto- ja toimivalta, mutta osa valtakunnan lainsäädäntövaltaan jätetyistä asioista on mitä ilmeisimmin tarkoitettu vain ohjaamaan maakunnan viranomaisten toimintaa samalla tavalla kuin valtakunnassa toimivien viranomaisten toimintaa. Ei voi olla tarkoituksenmukainen lähtökohta, että jokaisen valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvan asian osalta tehtäviä myös ensisijaisesti ja konkreettisesti hoitaisi valtion viranomainen, nimenomaan siitä syystä, että tehtävä kuuluu kiinteästi osaksi maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaa tehtäväkokonaisuutta. Asia tulisi selkeyttää itsehallintolaissa.

Esityksessä ei ole millään tavoin arvioitu tällaisen tehtävien siirtämisen edellytyksiä tai vaikutuksia, joten tähän säännösehdotukseen on sen vuoksi vaikea ottaa tarkemmin kantaa. Taloudellisten vaikutusten osalta sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että hyvinvointialueuudistus ei ole johtanut Ahvenanmaalla sellaisiin uusiin tehtäviin, joita ei jo olisi otettu huomioon maakunnan tasoitusjärjestelmässä.

Hallituksen esitysluonnoksen s. 34 todetaan, että myös ne hallintotehtävät, joista maakunnan hallitus huolehtii TP:n asetuksen eräiden terveyden- ja sairaanhoidon tehtävien hallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa (1179/2009) nojalla, voitaisiin käydä läpi. Mainitussa asetuksessa on kyse terveyden- ja sairaanhoidon alaan kuuluvista tehtävistä, jotka maakunnassa voimassa olevan valtakunnan lainsäädännön mukaan kuuluvat aluehallintovirastoille. Syksyllä 2023 käynnistettiin valtiovarainministeriön johdolla hallitusohjelman mukaisesti valtion aluehallinnon uudistaminen, jossa muun muassa Valviran ja aluehallintovirastojen lupa- ohjaus- ja valvontatehtävät kootaan uuteen valtakunnalliseen virastoon. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan em. hallintotehtäviä olisi tarkoituksenmukaisempaa arvioida vasta siinä vaiheessa, kun valtion aluehallinnon uudistaminen on edennyt.

STM:n lausunto perustuu suomenkieliseen hallituksen esitysluonnokseen ja mietintöön. Emme ole tarkistaneet vastaavtko suomen- ja ruotsinkieliset versiot toisiaan.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Erityisasiantuntija

Mia Mäkinen

Liitteet Ruotsinkielinen käännös lausunnosta

Jakelu Kirjaamo OM
Janina Groop-Bondestam, OM

Tiedoksi Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
Valtiosihteerit Marjo Lindgren, Laura Rissanen
Erityisavustajat Hannu Peurasaari, Nuutti Hyttinen, Teresa Salminen, Eemil Nuutila
STM Osastojen Posti
Anne Kumpula, STM

Filip Kjellberg, VM
Johanna von Knorring-Rosenlew, VM

VN/3796/2023-STM-16

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: